

مقاله علمی

کاربست نظریه‌های مبادله اجتماعی و کارکردگرایی ساختی و نقش مادران وبلاگ‌نویس در اجرای آیین شب یلدا در شبکه‌های اجتماعی

فریده مجیدی خامنه^۱

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۰۱، تاریخ تأیید: ۱۴۰۱/۰۱/۰۳)

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی اصول نظریه‌های مبادله اجتماعی و کارکردگرایی ساختاری در موضوع آیین‌ها، با تمرکز بر آداب و رسوم شب یلدا و پی بردن به کارکردهای آشکار و پنهان این آیین در شبکه‌های اجتماعی مجازی است. دنیای اجتماعی از دیدگاه جورج کاسپر هومنز شامل کنشگرانی است که در حال مبادله پاداش هستند. پژوهش حاضر بر کنش مادران وبلاگ‌نویس تمرکز دارد و به دنبال پاسخ به این سؤال است که دلایل ایشان از به نمایش گذاشتن خانه و فرزندان خردسالشان با بهره‌گیری از آیین شب یلدا چیست. روش مطالعه به دلیل نظری بودن مقاله بر اساس مطالعه کتب و اسناد و بررسی شبکه‌های اجتماعی در طول یک ماه قبل از فرا رسیدن شب یلداست. در پایان بعد از گردآوری داده‌ها، تحلیل و استنباط نظری انجام شد. نتایج پژوهش نشان‌دهنده جذابیت کسب سرمایه‌های اجتماعی و امتیازات مادی و احساس رضایت روانی و فرار از فشار مشکلات روانی در بین آنها بوده است.

کلیدواژه‌ها: مبادله اجتماعی، یلدا، سرمایه اجتماعی، کارکردگرایی ساختاری، مادران وبلاگ‌نویس

^۱ استادیار پژوهشکده مردم‌شناسی، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، تهران، ایران

f_madjidi@yahoo.com

مقدمه

هدف این پژوهش، بررسی اصول نظریه‌های مبادله اجتماعی و کارکردگرایی ساختاری در خصوص آداب و رسوم شب یلدا است. اهمیت این مطالعه، در یافتن پاسخی درباره چگونگی پاسداشت و حفاظت از آیین‌ها و رسوم کهن ایرانی در مقابل آیین‌های وارداتی مانند جشن والتاین، و توجه به کارکردهای آشکار و پنهان مراسم شب یلدا است. روش مطالعه به دلیل نظری بودن پژوهش، بر اساس مطالعه کتب و اسناد است که در پایان، بعد از گردآوری داده‌ها، تحلیل و استنباط نظری انجام شده است. در این تحقیق، علاوه بر نظریه‌های مبادله اجتماعی و کارکردگرایی ساختاری، نظریه‌های دیگری مانند نظریه سرمایه‌های اجتماعی^۱ و تأثیر آنها در به‌دست آوردن پاداش‌های اجتماعی^۲ بررسی شده است، زیرا دنیای اجتماعی از دیدگاه جورج کاسپر هومنز^۳، شامل کنشگرانی است که مدام در حال مبادله پاداش هستند. نظریه مبادله اجتماعی، این کنشگری را مبتنی بر دو خصلت کلی فرض کرده است: ۱. گرایش به خوشی و دردگریزی^۲. خردگرایی انسان. هومنز بر اساس این اصول کلی، شش قضیه را مطرح کرده است که مبین نظریه مبادله اجتماعی هستند و از آن میان می‌توان قضایای انگیزه، پیروزی، ارزش، محرومیت-اشباع، پرخاش-پذیرش و قضیه عقلانیت را نام برد. با استناد به این قضایا، وضعیت استقبال از برخی آیین‌ها و عدم استقبال از برخی دیگر به بحث گذاشته می‌شود و کارکردهای پنهان و آشکار شب یلدا با توجه به این دو نظریه مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف یافتن راهکارهایی برای پاسداشت و تداوم آیین‌های ایرانی است. از این منظر، پژوهش حاضر نوعی پژوهش کاربردی محسوب می‌شود و اهمیت چنین مطالعاتی، رفع بخشی از معضل فراموش شدن آیین‌های کهن و زیبای ایرانی است.

مباحث نظری

نظریه مبادله اجتماعی تحت تأثیر مکتب روانشناختی رفتارگرایی^۴ است. این سنت فکری ابتدا بر مکتب اقتصاد کلاسیک، اصل مطلوبیت کاهنده و عقلانیت رفتاری استوار بود و در عین حال با رفتارگرایی در روان‌شناسی نیز پیوند داشت. دنیای اجتماعی از دیدگاه هومنز متضمن افرادی

1 social capitals

2 social rewards

3 George Casper Homans

4 behaviorism

کنشگر است که در حال مبادله پاداش هستند. از این دیدگاه، انسان موجودی است که به محاسبه شادی‌ها، لذت‌ها و آلام خود می‌پردازد تا سود خود را به حداکثر برساند و از زیان بکاهد. پیروان این مکتب معتقدند که انسان موجودی با سازکارهای عصبی است که دو کار عمده بر عهده دارد: ۱. یادگیری ارزش‌ها و هنجارها در برخورد با محیط. ۲. انطباق با محیط بر اساس آموخته‌ها. به عبارت دیگر، از دید این مکتب، انسان دارای قوه و توانایی یادگیری است و قادر به سازگاری و همسازی^۱ با شرایط محیطی است. پیروان مکتب رفتارگرایی، این قوه را هوش^۲ نامیده‌اند. علاوه بر هوش، آنان از قوه دیگری در انسان سخن می‌گویند که سبب کشش به سوی خوشی و دردگریزی می‌شود. صاحب‌نظران این مکتب با توجه به دو اصل کلی فوق، معتقدند که ذهن انسان از هر نقش و نگاری پاک است و تحت تأثیر محیط اجتماعی و فرهنگ و با توجه به اصل گرایش به خوشی و دردگریزی و اصل خردگرایی، آنچه را لازم است می‌آموزد. این دو اصل، امکاناتی هستند که می‌توان با تکیه بر آنها و با استفاده از دو روش پاداش و تنبیه، رفتار انسان‌ها را با مهندسی روان‌شناختی^۳ کنترل و اصلاح کرد (تنهایی، ۱۳۸۷). در مورد نظریه مبادله تاریخچه آن نک. به ادیبی و انصاری، ۱۳۹۱، آزاد ارمکی، ۱۳۸۱، توسلی، ۱۳۸۶، ریتزر، ۱۳۸۰، سالاری، ۱۳۹۵).

بدین ترتیب می‌توان دو ویژگی عمده را برای نظریه مبادله اجتماعی بیان کرد که تحت تأثیر مکتب سودگرایی است: ۱. اولی به اصل گرایش به خوشی و دردگریزی معطوف است. این اصل بیانگر این واقعیت است که قصد نهایی رفتار انسان، کسب سود و منفعت است و انسان همه فعالیت‌های خود را بر اساس میزان سود و منفعت آن ارزیابی می‌کند. دومین ویژگی بیانگر خردگرایی است که همان خرد محاسبه‌گر و مآل‌اندیش است. این مکتب از چند اصل مهم ذیل تشکیل شده است:

اصل اول: انسان‌ها به‌طور طبیعی به دنبال خوشی هستند و از ناخوشی گریزانند، ولی آحاد افراد جامعه‌اند که نسبت به خوشایندی یا ناخوشایندی پدیده‌ای به توافق می‌رسند، نه خود افراد. به عبارت دیگر آنچه مورد مبادله قرار می‌گیرد، باید حتماً تأیید و پذیرش اجتماعی را به همراه داشته باشد. در واقع همین شرط است که این نظریه را وارد قلمرو جامعه‌شناسی می‌کند. از دید

1 adjustment

2 intelligence

3 psychological engineering

این مکتب، عملکردها باید با عنایت به موقعیت‌های اجتماعی و وضعیت گروه‌های اجتماعی سازمان یابند، نه با خواست و تمایل تک‌تک افراد.

اصل دوم: نظم و انسجام اجتماعی با حفظ سود شکل می‌گیرد. به عبارت دیگر این توافق اجتماعی بر محور سود است که باعث حفظ ثبات و انسجام جامعه می‌شود.

اصل سوم: قراردادهای اجتماعی مبنای تشکیل جوامع هستند. فرد به عنوان جزئی از جامعه، از قدرت اراده و اختیار برخوردار است و می‌تواند بر اساس آنچه آموخته است، سود و نفع خویش را برگزیند. بدین ترتیب انسان با اراده و اختیار محدود- در حد پیروی از اصل گرایش به خوشی و دردگریزی - می‌تواند با تحلیل موقعیت راهی برگزیند که بیشترین سود خود را در آن می‌بیند.

اصل چهارم: انسان بر حسب سلیقه‌ای که سودش را تضمین کند، رفتار می‌کند. در واقع انسان سعی دارد در میدان تضاد منافع افراد، منفعت خویش را با اصل اول، یعنی پذیرش اجتماعی دنبال کند.

اصل پنجم: این اصل، تضاد منافع فردی نام دارد؛ یعنی بین منافع افراد و گروه‌های خرد جامعه تضاد وجود دارد. فردی که در جامعه مشغول کار است، در قبال وظیفه‌ای که انجام می‌دهد، انتظار دریافت خدماتی را دارد. این توافق اجتماعی است که جامعه نیز آن را محترم می‌شمارد. حال چنانچه جامعه از دادن منافع قانونی فرد یا گروهی از افراد سرباز زند، میان منافع کل و منافع اجزاء تضاد به وجود می‌آید و این امر سبب ایجاد احساسی به نام خشم و عصیان می‌شود. علت نام‌گذاری این اصل همین است (تنهایی، ۱۳۸۷). همچنین در مورد اصول نظریه مبادله اجتماعی هومنز به همان منبع مراجعه شود.

کارکردگرایی ساختاری

این مکتب شعبه‌ای از مکتب کارکردگرایی است که به نوعی تحلیل و تبیین از جامعه و مسائل اجتماعی اطلاق می‌شود و تبیین کارکردی عبارت از تجزیه و تحلیل پدیده‌های اجتماعی در رابطه با کارکرد آن‌ها در کل نظام جامعه است. طرفداران این مکتب معتقدند که اجزاء متشکل یک نظام اجتماعی (جامعه) آن چنان به یکدیگر مرتبط و وابسته هستند که نتایج و آثار هر یک از آن اجزاء، موجبات چگونگی دوام و بقای کل جامعه را فراهم می‌کند (همان).

کارکرد

بنابراین نظریه، هر پدیده اجتماعی کارکرد معینی بر عهده دارد که به نحوی در دوام و اداره جامعه مؤثر است. مانند رسم بر پا کردن آیین شب یلدا که پدیده‌ای اجتماعی است و کارکرد آن سبب استحکام روابط خویشاوندی و نزدیکی میان افراد جامعه می‌شود.

انواع کارکرد

در تحلیل کارکردی، کارکردهای ساختمان اجتماعی به شرح ذیل مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد:

الف: کارکردهای مناسب

هرگاه کارکردهای یک پدیده اجتماعی برای کل جامعه مفید باشد و به تداوم و تثبیت آن کمک کند، کارکرد مناسب نامیده می‌شود. مثلاً آیین شب یلدا در جهت توسعه فرهنگ شادمانی و ایجاد و تداوم روحیه سرزندگی و نشاط در جامعه حرکت می‌کند.

ب- کارکردهای نامناسب^۱

هرگاه کارکردها یا فعالیت‌های یک پدیده اجتماعی تأثیر منفی داشته باشد و به نحوی سبب ضعف و تزلزل اجتماعی شود، آن‌ها را کارکردهای نامناسب می‌نامند. به عنوان مثال اگر در برپایی آیین شب یلدا، عواملی باعث ایجاد کینه، نزاع و چشم و هم‌چشمی و رقابت خانمان‌سوز شوند، این‌ها کارکردهای نامناسب هستند. به عنوان مثال، دعوت نشدن فردی به مهمانی شب یلدا از طرف فامیل یا فرستاده نشدن هدایا برای عروس آینده از طرف خانواده داماد (به‌عنوان رسمی دیرین)، موجب پیدایش کینه و اختلاف میان خانواده‌ها می‌شود. این موضوع، بر خلاف فلسفه اصلی آیین شب یلدا یعنی ایجاد مودت و دوستی و توسعه فرهنگ شادمانی است.

ج- کارکردهای آشکار^۲

هرگاه یک پدیده اجتماعی همان نتایج مشخص مورد نظر را به وجود آورد، آثار حاصل را نتایج آشکار می‌نامند. به عبارت دیگر هدف اصلی از برگزاری آیین شب یلدا، توسعه فرهنگ شادمانی و روحیه سرزندگی و نشاط و تحکیم روابط اجتماعی و مودت میان افراد جامعه است و اگر به این هدف نائل آید، این کارکرد آشکار برپایی آیین شب یلدا است.

1 dysfunction

2 manifest function

د- کارکردهای پنهان^۱

هرگاه انجام مجموعه‌ای از اصلاحات یا یک فعالیت اجتماعی، کارکرد دیگری غیر از آنچه مورد نظر بوده است، به وجود آورد، آن را کارکرد پنهان یا ضمنی می‌نامند. به عنوان مثال ایجاد گروهی به نام بلاگرهای شبکه‌های مجازی و انواع آن مانند مادران وبلاگ‌نویس و سوییت‌هوم‌ها^۲ که از جمله کارکردهای پنهان آیین شب یلدا محسوب می‌شوند. در ادامه درباره این مفاهیم توضیح خواهیم داد.

مفاهیم

سوئیت‌هوم

در لغت به معنی خانه شیرین است، اما بسیاری از این کاربران در شبکه‌های مجازی، به عنوان پسوند نام کاربری خود از آن استفاده می‌کنند تا به عنوان سوئیت‌هوم‌ها مشهور شوند. کاربرانی که هر روز عکس‌های رنگی زیبایی از خانه و زندگی و اعضای خانواده در حالت‌های مختلف منتشر می‌کنند. این کاربران، روزمره‌نویسان شبکه‌های مجازی هستند که هر بار خلاصه فعالیت‌های چند وقت اخیرشان را با تمام جزئیات، برای مخاطبان تعریف می‌کنند. از قصه آشنایی با همسر و خاطرات عاشقانه می‌گویند. درباره فرزندان، بارداری و زایمان می‌نویسند. نکات خانه‌داری و خرید احتیاجات منزل را به مخاطبان می‌آموزند و از تک‌تک لحظه‌های زندگی روزمره، عکس‌های خوش‌رنگ و لعاب تهیه و در شبکه‌های مجازی پست می‌کنند. این فعالان روزمره‌نویس شبکه‌های اجتماعی بسیار پرطرفدار هستند و می‌توان در میان ایشان، کاربرانی با هواداران چند صد هزار نفری پیدا کرد.

سوئیت‌هوم‌ها با فرا رسیدن جشن‌ها و آیین‌های مختلف، مجال تازه‌ای برای به رخ کشیدن خانه و تجملات برگزاری جشن و آیینی مانند یلدا می‌یابند. در این میان رقابت میان سوئیت‌هوم‌ها برای نشان دادن آخرین ابتکارها در برگزاری جشن یلدا و بخش‌های مختلف آن، مانند سفره شب یلدا، کادوها برای نوعروسان و تازه‌دامادها، لباس‌های اعضای خانواده و... افزایش می‌یابد.

مامی بلاگر

اصطلاحی برای زنان وبلاگ‌نویسی است که در مورد موضوعات مربوط به خانواده و مادری و اصول خانه‌داری می‌نویسند. گاهی این گزارش‌نویس‌ها ناشناس هستند. در موارد دیگر، زنان

1 latent function

2 sweet home

وبلاگ‌نویس از طریق نوشتن زندگی دیجیتال خود به نوعی شهرت در رسانه‌های اجتماعی یا وبلاگ نویسی دست می‌یابد (فریدمن^۱، ۲۰۱۳).

در بسیار موارد، مادران وبلاگ‌نویس با فرا رسیدن مراسم و جشن‌ها از جمله آیین یلدا، سلیقه خود را با نمایش فرزندان و لباس‌ها و آرایش‌های آنها به رخ می‌کشند. برخی مادران جوان به دنبال معروف شدن و رسیدن به شهرت در فضای مجازی یا به دست آوردن یک صفحه پرتعداد و کسب درآمد از این طریق، هویت کودک را قربانی و برای رسیدن به آنچه در سر دارند، تلاش می‌کنند. در این روزها و به ویژه با فرا رسیدن زمان برپایی آیین‌های شادی و سرور برای برخی خانواده‌ها، بچه‌ها دیگر نه کودک، بلکه به یک بازیگر یا مدل تبلیغاتی تبدیل می‌شوند تا با لباس‌ها و ژست‌های مختلف در کنار سفره یلدا عکس بگیرند و برای جذب تبلیغات بیشتر و درآمدزایی، مؤثر واقع شوند و مشخص نیست در آینده چه اتفاقی برای هویت این کودکان پدید خواهد آمد. این از عوارض و کارکردهای ناخواسته و نامناسب این آیین‌ها و از جمله جشن یلدا است که هدف اصلی آن توسعه فرهنگ شادمانی است، نه فرهنگ حسرت و حرمان برای افراد و خانواده‌هایی که توان مالی شرکت در این رقابت برای نشان دادن دارایی‌ها و سرمایه‌ها را ندارند. این رویه، باعث بروز زمینه‌های سوء استفاده از اعضا خانواده و در درجه اول کودکان می‌شود.

جمع‌بندی

آیین شب یلدا یکی از برجسته‌ترین نمونه‌ها بعد از آیین جشن سال نو یا نوروز در میان آیین‌های کهن ایرانی است که برگزاری آن توانسته است تداوم پیدا کند. علت آن با کاربست نظریه مبادله اجتماعی به دلایل ذیل است:

از نظر خصلت کلی این نظریه، که همانا اصل گرایش به خوشی و دردگریزی انسان است، آیین‌های شب یلدا خوشی‌هایی رسمی هستند که جامعه بر آنها صحه گذاشته و مورد پذیرش قرار داده است؛ بنابراین کاملاً تثبیت شده و حتی در تقویم نیز ثبت شده‌اند. به عبارت دیگر جامعه و افراد آن در خصوص این آیین به توافق رسیده و آن را تأیید کرده‌اند. پس به این ترتیب برگزاری آن آموخته شده است و باعث هماهنگی و همگامی افراد در خصوص نوع شادمانی و انجام آن می‌شود. این توجه ما را به خصلت کلی دوم این نظریه و بحث خردمندی انسان و

خردگرایی وی معطوف می‌کند، زیرا نشان‌دهنده دو نکته اساسی است: ۱. یادگیری ارزش‌ها و هنجارها در برخورد با محیط. ۲. انطباق با محیط بر اساس آموخته‌ها.

اصل دوم این نظریه بر این اساس است که این معادله دوطرفه است: یعنی در عین حال که انسان‌ها بر اساس هوش و خردمندی خود با جامعه همگام می‌شوند، ولی این همگامی باید سودی دیگر را نیز برایشان به ارمغان بیاورد. به عبارت دیگر، نظم و انسجام اجتماعی با حفظ سود شکل می‌گیرد و توافق اجتماعی بر محور سود است که باعث حفظ ثبات و انسجام جامعه می‌شود. به بیان ساده‌تر این توافق اجتماعی باید متضمن پاداشی نیز باشد. آیین‌های شب یلدا این پاداش‌ها را از قبل در خود نهادینه کرده‌اند. مواردی مانند صله ارحام همراه با صحبت‌های شیرین، شب‌نشینی همراه با تغال، خوراکی‌های رنگین یا شب‌چره، و قصه‌خوانی از جمله پاداش‌هایی است که برگزاری و شرکت در این مراسم به همراه دارد. از طرف دیگر در خصوص تناول میوه‌هایی مانند هندوانه و انار باورهای عامیانه بر تضمین سلامت در طول سال صحه می‌گذارند و این پاداش دیگری است که برای شرکت در این مراسم نهادینه شده و به شکل یک باور درآمد که در طی نسل‌ها آموخته شده است. بنابراین رسمی تداوم می‌یابد که پاداش‌های برگزاری و شرکت در آن مشخص و نهادینه شده باشد. دیگر اینکه انتظار و امید را در افراد ایجاد کند. تغال و پیشگویی آینده در شب یلدا به گونه‌ای نهادینه شده است که آن را از دیگر تغال‌های معمول و روزمره متمایز می‌کند. شاید در این زمینه بتوان تغال شب چهارشنبه‌سوری و شب سال نو را به عنوان موارد مشابه و جالب توجهی از تغال بیان کرد. به عبارت دیگر بسیاری با باوری عمیق به این نوع تغال به چشم پیام و پاسخی به خواسته‌هایشان می‌نگرند و در اصطلاح پاسخ را به دل و گوش جان می‌سپارند. بنابراین کارکرد دیگری که به مستمر ماندن این مراسم کمک می‌کند، این است که در کنار مرور خاطرات و نقب زدن به گذشته با انجام دورهمی و تعریف خاطرات شیرین و قصه‌خوانی همراه با خوردن تنقلات و میوه‌ها و شیرینی، به پیشگویی آینده نیز پرداخته می‌شود که چه به صورت سرگرمی فرض شود و چه جدی گرفته شود، باعث امید و انتظار در افراد می‌گردد. در ضمن امروزه در پیام‌های تبریک فرا رسیدن شب یلدا، یکی از پیام‌های پرمخاطب و جالب، فرستادن فال افراد به شیوه آهنگین و بر اساس اشعار حافظ و شعر و آهنگ‌های شاد و ریتمیک است. از روزها قبل به یمن وجود رسانه‌ها و گروه‌های مجازی مبادله پیام‌های تبریک انجام می‌شود که خود به یادآوری این مراسم و برپایی آن کمک بسیار می‌کند. پس مبادله مداوم پیام در خصوص برگزاری این آیین، یکی از ستون‌های

برپادارنده این آیین است، همان گونه که در مورد نوروز عمل می‌کند. بسیار دیده شده است که برخی تا روزهای آخر فرا رسیدن این آیین شاید برنامه یا حوصله‌ای برای برگزاری این آیین نداشته باشند، ولی در هجوم پیام‌ها، استقبال‌ها و تبلیغات به طور ناخودآگاه به خرید وسایل و ملزومات این شب می‌پردازند و با دیگران همگام می‌شوند. به عبارت دیگر فقط پذیرش اجتماعی یک آیین برای بر پا ماندن آن کافی نیست، بلکه این پذیرش به طور مداوم باید نشان داده شود. در این میان نقش افرادی که به علل گوناگون مورد پذیرش جامعه هستند، بسیار مهم است، از جمله سلبریتی‌ها و نوع سلیقه‌ای که در برگزاری این آیین‌ها نشان می‌دهند. این هم نوعی انتظار را می‌رساند که خوب حالا باید دید امسال چه چیزهایی و چه ملزوماتی مد می‌شوند. این مورد را در خصوص کیک‌هایی به شکل هندوانه یا انار می‌توان دید. به عبارت دیگر استفاده از نمادهای این شب به شکل‌های گوناگون که تا پیش از این وجود نداشتند، مانند کیک، لباس‌هایی با نماد انار و هندوانه، طراحی اسباب و ظروف با استفاده از این نمادها و از این قبیل که اصل دیگر نظریه مبادله اجتماعی را نشان می‌دهد، یعنی خرید روزی در ایجاد سود به‌ویژه از سوی بازاریاب‌ها و متصدیان خدمات مانند طراحان، عکاسان و فیلمبرداران، فروشندگان کالا و از این قبیل که نقش تبلیغات را به خوبی نشان می‌دهد. در این میان بازار رقابت‌ها در ارائه سلیقه، ابداعات با بهره‌گیری از اجزاء و نمادهای شب یلدا مانند کرسی، مجمره یا سینی‌های منقوش، هندوانه، انار، دیوان حافظ، لحاف کرسی و روکش‌های زیبا و از این قبیل داغ است و نوعی مسابقه در میان خانواده‌ها برای ارائه سفره شب یلدایی هر چه باشکوه‌تر، متنوع‌تر و باسلیقه باب می‌کند که نتایج در کوتاه‌ترین زمان با گذاشتن تصاویری از شب یلدا و سفره و سبک گذراندن این شب در میان خانواده‌های گوناگون را نشان می‌دهد. ایجاد رقابت و از این طریق انگیزه که از اصول مهم این نظریه هستند، در اجرای این مراسم به خوبی نشان داده می‌شود که منجر به پاداش اجتماعی و به دست آوردن سرمایه اجتماعی مطلوب برای افرادی می‌شود که نتیجه رقابت‌شان به پذیرش اجتماعی منتج شده است. مثلاً تصاویرشان از شب یلدا بیشترین تأیید یا علاقمندی را کسب می‌کند. این همان اصل چهارم این نظریه است، یعنی انسان بر حسب سلیقه‌ای رفتار می‌کند که سودش را تضمین کند. در واقع انسان سعی دارد در میدان تضاد منافع افراد، منفعت خویش را با اصل اول، یعنی پذیرش اجتماعی دنبال کند. مورد دیگر تضمین اجرای یک آیین، همراه کردن آن با آیین‌های قوی دیگر است. با فرا رسیدن شب یلدا

بسیاری از خانواده‌ها که وصلتی را داشته‌اند، برای تازه‌عروس و تازه‌داماد خنچه می‌فرستند که خوراکی‌های گوناگونی از جمله هندوانه، خربزه و انار و آجیل‌های تزئین‌شده را شامل می‌شود. به عبارت دیگر در خانواده عروس و داماد این انتظار وجود دارد که با فرا رسیدن شب چله، خنچه‌ای مزین و پر و پیمان دریافت کنند. در اصل وصلتی صورت گرفته است که تدارک خنچه شب یلدا و هدیه فرستادن برای زوج جوان از طرف خانواده‌های طرفین را به همراه دارد. آیین‌ها برای ادامه حیات باید دارای قدرت انعطاف و کارایی بالا برای اجرای مبادلات عاطفی، اجتماعی، فرهنگی و حاوی اجزایی با قابلیت تبدلات اقتصادی، انگیزش و تأمین سلاقی باشند. به عنوان نمونه، قابلیت مواردی مانند هندوانه، انار و میوه‌های شب چله، سفره و خنچه شب چله برای انواع بهره‌برداری در تزئینات گوناگون، پیام‌های تبریک، انواع تغال، دید و بازدید و موارد دیگر را شامل شود.

منابع

- آزاد ارمکی. تقی (۱۳۸۱). *نظریه‌های جامعه‌شناسی*. تهران: سروش
- ادیبی. حسین، انصاری. عبدالمعبود (۱۳۹۱). *نظریه‌های جامعه‌شناسی*. تهران: دانژه
- تنهایی. ابوالحسن (۱۳۸۷). *نظریه‌های جامعه‌شناسی*. مشهد: مرنندیز
- توسلی. غلام‌عباس (۱۳۸۶). *نظریه‌های جامعه‌شناسی*. تهران: سمت
- ریتزر. جرج (۱۳۸۰). *نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر*. ترجمهٔ محسن ثلاثی. تهران: علمی
- سالاری. محمود (۱۳۹۵). *کاربست نظریهٔ مبادله در توسعه فرهنگ مطالعه*. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی. ۲۲(۲): ۲۷۷-۲۹۰
- Friedman, M. (2013). *Mommyblogs and the Changing Face of Motherhood*. Toronto: University of Toronto Press